

Vavrincov informačný občasník

Vianočné vydanie

December 2020

Noviny MČ Košice - Lorinčík, Nepredajné

č.3/2020

Pár slov na úvod

Dnes by som začal úvodom piesne Františka Krištofa Veselého "Ja som optimista".

Človek má na svete

Rôzne výhody

A šťastné náhody

Len keby ich vedel dobre využiť,

šťastne by mohol žiť.

Natíska sa mi otázka : Žili sme šťastne alebo aspoň dobre v

tomto uplynulšom roku? Nuž každý nech si odpovie sám ale v každom prípade sme niečo také ešte nezažili. Snáď sme sa poučili a hlavne pripravili na veci, ktoré nám náš život priniesie v budúcom roku. Držme si palce, budme k sebe tolerantní a žime zdravo. Ukončil by som svoj príhovor tiež slovami spevákov Wericha a Voskovca z histórie a pre zmenu českých zemí : "Naschledanou v lepších časech!"

Váš starosta

Oznamy a krátke správy

Prekvapenie pre seniorov

V rámci celoslovenského projektu „Kolko lásky sa zmestí do škatule od topánok?“, miestny úrad mestskej časti Košice – Lorinčík v spolupráci s dobrými ľuďmi z Košíc rozdistribuoval darčeky pre našich seniorov. Darčeky prekvapili a potešili nie len našich najstarších občanov ale aj nás ktorí sme im ich s úctou a láskou odovzdali. Viac o akcii sa dočítate na stránke našej obce...

Na fotografii naša pani učiteľka Margita Dzurová

Ďakujeme našim priateľom darcom a obdarovaným seniorom prajeme pozhnané vianočné sviatky.

Nová brána na cintoríne

Ako si istotne všimli návštevníci miestneho cintorína od konca októbra je na svojom mieste nová vstupná brána cintorína. Ako víťaznú cenovú ponuku ju zhotovil majster z Nižnej Myšle. Určite je a aj bude dôstojným doplnkom piet-

neho miesta akým je náš cintorín. Hodnota diela bola vysútažená do 4 tisícok vrátane bonusového stojanu na vodu pri sakristii kostola. Na stojan ešte v jari umiestnime kanvičky pre zábudlivcov na polievanie kvetov na hrobch. So zabetónovaním si poradila partia skalných brigádnikov na čele s Rudom Dučaiom a pod stavebným dozorom Petra Čonku. Ten i spolu s bratom Piťom osadili stojan na vodu a prispeli tak k dobrému dielu. Nová brána nech teda slúži svojmu poslaniu a latinský nápis na nej nech všetkým pripomína nádej, že „Zmŕtvych vstal, ako predpovedal.“

Kalendár na ďalší rok

Ponúkame Vám zakúpenie originálneho nástenného kalendára Lorinčík 2021, ktorý nafotili a zrealizovali bratia Dobríkovci. Ukážky použitých fotografií si môžete pozrieť na stránke MČ.

Ak máte záujem o tento kalendár pre seba alebo blízkych, napíšte nám na adresu úradu: urad@lorincik.eu alebo zavolajte v pracovnej dobe na číslo 055/ 789 89 90.

Oznamy a krátke správy

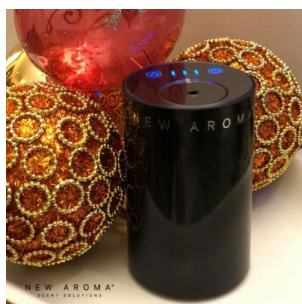
Miestne zastupiteľstvo

Z dôvodov vývoja pandemickej situácie sa decembrové zasadnutie miestneho zastupiteľstva mestskej časti preložilo na najbližší možný januárový termín.

Úrad MČ Košice - Lorinčík

Dezinfekcia vzduchu

Predstavujeme Vám spoločnosť, ktorá sa zaoberá aromatizovaním priestorov s certifikovanou účinnou dezinfekciou, ktorá sa postarala o dezinfikovanie vzduchu v našich priestoroch (napr. úradu)

Jedná sa o difuzér, ktorý okrem príjemnej vône vytvára aj dizajnový doplnok vo Vašom priestore. Spoločnosť New Aroma ponúka tradičné vône ale aj vône inšpirované parfémami tých najluxusnejších značiek a **najnovšie sa nám podaril prevratný objav, kde sme spo-**

jili vôňu s účinnou dezinfekciou. Priestor bude nie len krásne aromatizovaný, ale zároveň bude dezinfikovaný od vírusov, plesni, baktérii. Oleje sú úplne **zdravotne nezávadné, vyrábané na Slovensku s certifikátom Regionálneho úradu verejného zdravotníctva**, ktorý deklaruje ničenie vírusov a baktérii v ovzduší do 60. sekúnd.

Ak sa chcete dozvedieť viac, sledujte túto reportáž - https://youtu.be/vfkRM_smy4k, ktorá bola odvysielaná v relácii Svet technológií na TA3, kde je vyjadrenie odborníkov.

Ing. Oliver Vaňo, +421850860
obchodný zástupca NEWAROMA

Gratulujeme

Novonarodenými občanmi našej MČ sa stali Ivanka Piruch, Emily Bálintová a Barborka Olexová. Rodičom gratulujeme a novonarodeným prajeme veľa zdravia a šťastia v živote.

Navždy nás opustil

Dňa 11. novembra nás vo veku 72 rokov opustil pán Štefan Rinkovský. Česť jeho pamiatke!

Vy sa pýtate, my odpovedáme

1. Ako to je s jazdením motoriek, áut či iných motorových vozidiel v našom lese?

Podľa viacerých zákonov je na pozemkoch za zastavanými územiaми obce, na lesných pozemkoch alebo v poľných revíroch zakázané jazdiť s motorovým vozidlom, motorovou trojkolkou, motorovou štvorkolkou, motocyklom alebo skútrom. Za porušenie tohto zákazu hrozí vodičom uvedených vozidiel pokuta v priestupkovom konaní a to až do výšky 3319 eur. V najzávažnejších prípadoch môže byť konanie vodiča posúdené ako trestný čin, za ktorý podľa trestného zákona hrozí vodičovi trest odňatia slobody až na jeden rok. Vodičom odporúčame, aby bez písomného súhlasu príslušného orgánu, prípadne vlastníka alebo správcu pozemku v týchto miestach so svojimi motorovými vozidlami nejazdili.

V uvedenej problematike úrad MČ Lorinčík začali rokovanie so zástupcami urbárníkov a majiteľov lesov v okolí našej mestskej časti. Pán starosta sa stretol s pánom riaditeľom mestských lesov a medzi iným sa dotkli i problematiky jazdenia motorových vozidiel v lese. Naším návrhom bude v pr-

vej fáze osadenie informačných a zákazových dopravných značiek na miestach vstupov lesných hospodárskych ciest do lesa. Ďalší postup budeme konzultovať s políciou a správcami lesa.

2. Ako pokračujú práce na komunikácii na ulici Na Furmanci?

V súčasnosti boli ukončené práce na cestnom telese, upravená dažďová kanalizácia, obrubníky a trávnaté plochy. Osadili sa dopravné značky a základové pátky na stĺpy verejného osvetlenia. Do konca roka by sme chceli mať svietiace verejné osvetlenie čo podstatne zvýši bezpečnosť chodcov i vodičov na tejto komunikácii. Keďže časť prác sme realizovali počas roka svojpomocne vybraná firma dielo dokončuje hlavne po odbornej stránke a pripraví nám i dokumentáciu na kolaudáciu. Toto by sme chceli realizovať v budúcom roku. Náklady na cestné teleso sú do 5000,- eur bez DPH verejné osvetlenie nás vyjde na zhruba 3000,-€. Aj na tejto miestnej komunikácii sa podieľajú samotní občania, ktorí ju predovšetkým budú užívať a po jej kolaudácii budú môcť kolaudovať i svoje stavby a stanú sa tak našimi spoluobčanmi. Držíme si palce.

Odpovedali: Mestská polícia mesta Košice, úrad MČ Košice
- Lorinčík

Čo bolo

Jesenná brigáda sa opäť vydarila

V sobotu 3. októbra sme sa opäť zišli na tentoraz jesennom upratovaní. I napriek predpovediam počasia sa jesenné slniečko ukazovalo a spríjemnilo našu prácu. Za miesto upratovania sme zámerné zvolili okolie cintorína, pretože už dlhšiu dobu bolo zanedbané a zarastené náletovými drevinami. Chuť tých, ktorí sa rozhodli prísť pomôcť bola veľká a tak práca išla od ruky. Miestny úrad zabezpečil ochranné pomôcky - rukavice, vrecia od spoločnosti Kosit i kontajner na bio odpad. Obrovský 30 "kubíkový" kontajner bol po zhruba troch hodinách naplnený konármi a kríkmi tak, že sme ho len tak tak uzavreli a mohol maširovať do kompostárne v Bernátovciach. Hrubé drevo poskytneme Domu seniorov Bethesda na

zimné kúrenie pre spríjemnenie večernej pohody klientov zariadenia. Mrzelo nás iba to, že sme nemohli účastníkom ponúknuť ako odmenu za námahu porciu guláša z Gulášfestu. Ale nezabúdame a keď sa akcia uskutoční v najbližšom možnom termíne, budeme štedrý. Na upratovaní sa zúčastnilo do 30 ľudí vrátane mladých, čo nás zvlášť teší. Všetkým, ktorí prišli sa chcem veľmi úprimne poďakovať a tí ktorí nemohli alebo mali inú súrnejšiu prácu budú môcť prísť na ďalšiu brigádu. V mene svojom i všetkých občanov mestskej časti Košice - Lorinčík vám ďakujem.

Damián Exner starosta
MČ Košice - Lorinčík

Celoplošné testovanie v Lorinčíku

V našej mestskej časti sme sa tiež pripravili na celoplošné testovanie na COVID-19 tak ako bolo potrebné. Pán starosta sa zúčastňoval všetkých krízových štábov a stretnutí na ktorých boli podávané informácie ohľadne príprav priestorov, materiálu, personálu a organizácie tejto výnimočnej akcie. Za odborné miesto bol po konzultáciách s veliteľom OM vybraný Dom kultúry a do príprav priestorov sa zapojili všetci traja zamestnanci úradu MČ. Už týždeň pred termínom sme na odovzdávacom stretnutí s veliteľom odborného miesta (OM) mohli konštatovať, že sme pripravení. Už ostávalo iba zabezpečenie materiálu ale to bolo v réžii armády. Personálne sme boli pripravení ako sa vraví na 120%. Nakoniec bol vývoj taký, že sme zabezpečili kompletne i zdravotníkov hlavne z radov našich spoluobčanov. Podarilo sa nám zabezpečiť i stravu pre všetkých, ktorí cez víkend boli na mieste aj až 17 hodín nepretržite. Trocha štatistiky je namieste: v našom odbornom mieste sa za dva dni otestovalo takmer 600 občanov. Boli zachytení štyria pozitívni (z toho dvaja naši občania). A počas testovania sme nezaznamenali žiadny incident a ani akýkoľvek problém. Spolupráca so štátnou i mestskou políciou bola vynikajúca a občania si síce v sobotu vystáli radu ale v nedeľu to bolo podstatne voľnejšie. Na záver sme všetci spolu skonštatovali, že sme to zvládli a snád to už viac nebude treba opakovať.

Obrázok je ilustračný

Na záver pár reakcií :

Vážený pán starosta,

Po hektických prípravách na testovanie sa k Vám asi dostáva veľa negatívnych informácií, ale podľa môjho názoru ste testovanie zorganizovali naozaj výborne. Miesto bolo dobre označené, značky pre značenie rozstupov jasne na zemi, inštrukciá v dostatočnom predstihu.

Naozaj dobrá práca!

Verím, že sme sa pri testovaní nenakazili navzájom od seba, pretože všetko čo bolo nariadené, sme dodržiavali.

S pozdravom, R. Pastorak, Bratislava-Petržalka

Dobrý deň,

Rada by som s manželom pochválila obec za organizáciu COVID-19 testovania. Bolo to zorganizované profesionálne a veľmi prehľadne. Manžel bol ráno, keď sa tvorili dlhšie rady, čo nemalo vplyv na náladu a výkon lekára a dobrovoľníkov. Ja som sa zúčastnila testovania sobotu večer avšak aj napriek neskoršej hodine bolo testovanie veľmi pohodové, profesionálne, dobre zorganizované.

L.D. Lorinčík

Krátko o našich sviatkoch

Časť 1. - História Vianoc

Opäť prežívame postupný nástup vianočných sviatkov. Niekedy sa nám zdá, že oslavovať tieto sviatky musíme už niekedy na začiatku, pri najlepšom, v polke novembra. Nedajme sa zlákať a znechutiť obchodníkmi a upokojme si myseľ hlbokým nádychom histórie a významu tohto sviatku v našich končinách.

Začnime pekne poporiadku. Odkiaľ prišiel názov Vianoce? S najväčšou pravdepodobnosťou môžeme nájsť pôvod nášho slova Vianoce v nemeckom slove *Weihnachten*. Jednoducho rozložíme nemecké slovo na *weihen*, čo v slovenčine znamená svätiť a *nacht*, teda noc. Naši predkovia, ako vysvetľujú jazykovedci, si pred približne 1200 rokmi spojili nemecké slová so slovanskými a vznikli Vianoce¹. Čo sa týka názvu Vianoc, na Slovensku taktiež poznáme iné slovo, o ktorom sa stále vedú debaty. Tým slovom je Kračún. Jední poukazujú na čisto slovanský pôvod, iný zas na pôvod v maďarskom či dokonca v rumunskom jazyku, ktorý si ho mohol vypožičať od svojich južných susedov, Bulharov. (po maďarsky *Karácsony*, po rumunsky *Crăciun*). Keďže Európa, konkrétne stredná Európa v dobe neskorej antiky a raného stredoveku, bola priestorom častých kultúrnych výmien, jazyky jednotlivých kmeňov podliehali vonkajším vplyvom a pôvod niektorých slov je náročné stanoviť².

Podme ale hlbšie do histórie. Od jazykovedy máme len na skok ku kultúre a ľudovým zvykom. Tie včasnokresťanské mali skôr podobu obradov zvláštnej sekty uprostred rímskeho impéria, ktoré kresťanov všemožne prenasledovalo buď ako súčasť „tradície“ cisára Nera, a to bez právneho opodstatnia, alebo už s použitím zákonných prostriedkov od doby cisára Trajana Décia³. V každom prípade rastúca popularita kresťanstva v rímskom svete vytvorila priestor pre kultúrnu výmenu tradícií. Svet rímskeho, štátneho náboženstva oslavoval *Saturnálie*, teda oslavy zasvätené bohu vi Saturnovi. Oslavovalo sa hostinami, hudbou, mierom, a čiastočným uvoľnením spoločenských noriem. V časoch neskorej antiky, približne od vlády cisára Diokleciána (284 – 305 n.l.) po koniec 5. storočia n.l., nastával postupný zlom v európskej kultúre. Prenasledovania kresťanov sa postupne utíšili až do prijatia kresťanstva ako rovnoprávneho náboženstva v roku 313 a to vydaním Milánskeho ediktu (právne to však edikt nebol ale len akýsi program) z dielne cisárov Konštantína a Licinia. Prirodzene spolu s týmto vývojom nasledovali aj oslavy narodenia Pána a Boha, z

gréckeho *Kyrios Christos*. Najstarší písomný doklad o Vianociach pochádza z roku 354. Je to kalendár pre bohatého rímskeho občana kresťanskej viery menom Valentinus od ilustrátora Furia Dionysia Filocala. Zachovali sa iba kópie tohto kalendára a časti sú zverejnené na internete, neváhajte si ho pozrieť⁴.

Ako som už spomínal, v období neskorej antiky prekypoval kultúrny kotol rôznymi konkurenčnými náboženstvami. Kresťanstvo v tomto prostredí nadobudlo prevahu a tak ako v neskorších časoch, ľudia prispôbovali svoje staré zvyky novým myšlienkam. Je možné tvrdiť, že kresťanstvo preberalo kultúru v konkurenčnom boji? Pravdepodobne. Z dobových písomností vieme, že kresťanské sviatky a zvyky žili popri tých rímskych ešte ďalšie storočia. Neskorá antika znamenala pre Európu nový podnet pre vývoj v duchu kresťanstva. Odvážim sa povedať, lebo odvážnym praje šťastie, že kresťanstvo a teda aj vianočné sviatky nabrali vietor aj vďaka prihliadnutiu na kultúrne aspekty spoločnosti, v ktorej sa toto relatívne nové náboženstvo udomácnilo.

Myslím, že téma Vianoc ako historického sviatku k voľnej a uvoľnenej debata počas predvianočných zvyklostí našich rodín, ktoré sa isto môžu líšiť z domu do domu, dokáže priniesť pohodu a duševne omnoho naplnenejšie strávenie času s blízkymi ako reklamy, filmy či konzum.

Prajem Vám nádherné sviatky!

Mgr. Jakub Exner

Bibliografia:

August Franzen, *Malé dejiny cirkve*, Karmelitánske nakladateľstvo, Praha, 2006.

Martin Kalužák, *Z čoho pochádza slovo Vianoce?*, Rádio Slovensko, Bratislava, 21.12.2017.

Matt Salusbury, *Did the Romans Invent Christmas?*, *History Today*, Volume 59 Issue 12 December 2009.

Čo nové u ochotníkov

V tomto roku oslavuje naše Ochotnícke divadlo Lorinčík veľké jubileum - 75. rokov od jeho založenia. Pre túto príležitosť začali ochotníci s elánom nacvičovať hru Tri vrecia zemiakov. Keď bol nácvik v plnom prúde, na jednu septembrovú skúšku zavítala pani redaktorka z portálu TASR so zámerom urobiť s ochotníkmi rozhovor. Kvôli pandemickým opatreniam bol nácvik hry krátko na to prerušený. Je nám to ľúto, ale preto sa plánovaná premiéra už v tomto kalendárnom roku neuskutoční. Článok s rozhovormi s ochotníkmi bol 3. októbra 2020 uverejnený a my vám ho radi ponúkame v jeho plnom znení. Veríme, že súčasná situácia čoskoro pominie a my výročie patrične oslávime.

Ochotníci z košického Lorinčíka oslavia 75. výročie svojho vzniku

Košice 3. októbra (TASR) – Ochotnícke divadlo v košickom Lorinčíku plánujú oslaviť 75. výročie svojho založenia hrou Tri vrecia zemiakov od Jozefa Korbačku. S touto hrou aj začínali. Napriek tomu, že mali vyše 20-ročnú prestávku, ochotnícku činnosť v roku 1995 obnovil Rudolf Dučai, ktorý ho vedie dodnes. Za svojho režirovania sa stretol s odchodom hercov za prácou aj s ich nedostatkom. Doteraz toto divadlo považuje za rodinu generácií a teší sa, že sa do neho zapájajú aj mladí. Trápi ho však, že nemajú chološne.

Divadlo založil v roku 1945 vtedajší učiteľ Michal Macák. V čase normalizácie sa stiahol do úzadia, viedol ho do roku 1972. Za posledných 25 rokov predstavili ochotníci okolo 20 hier, medzi nimi napríklad aj Ženský zákon. Podľa Dučaija prišlo na vlnajšiu premiéru do kultúrneho domu v Lorinčíku – niekdajšej samostatnej obce, ktorá je dnes mestskou časťou (MČ) Košíc, toľko ľudí, že sa nezmestili.

Podľa jeho slov pred každým predstavením panuje nervozita. „Keď prišiel deň premiéry, išli ako z partesu – žiadny zádrhel. Ten potlesk, čo si kolektív zaslúžil, to sa nedá zobrať, to treba zažiť,“ povedal. Premiéru Tri vrecia zemiakov by chceli uviesť na Silvestra a následne na budúcoročné fašiangy.

Súčasťou súboru je 60 ľudí, z toho je aktívna asi polovica. „Väčšinou sú to naši rodáci, ale boli roky, že som mal problém s preobsadením hlavných mužských postáv,“ povedal s tým, že súčasťou kolektívu sú dnes aj osem – či

desaťroční chlapci a dievčatá. Ochotníčenie je podľa neho nádherná vec, ktorá sa však neubrání odchodom ľudí za rodinou, štúdiom či prácou. „Našu činnosť by som prirovnal k rastu ovocného stromu – korene sú naši predchodcovia, pevný kmeň sme dali my a mladí sú nové vety prinášajúce ovocie v podobe hier, ktoré naštudujeme. Tí starší ochotníci sa vedia skľbiť s mladšími a vytvárajú jeden krásny celok,“ uviedol Dučai.

Mária Samešová pôsobí v ochotníckom divadle v Lorinčíku od jeho obnovenia. Spolu s partiou sa k nemu pridala, keď mala 14 rokov. „Keď som začínala, hrala som Aničky, Zuzky a Katky. Teraz už hrám Dory a Mary,“ povedala s tým, že stále je to jej záľubou aj psychohygienou po pracovnom týždni. Ochotníčeniu sa venovali aj jej rodičia. Zo štyroch súrodencov sa na javisku stretli traja. „Teraz sú tu moji synovci, neter a dokonca aj moja 12-ročná dcéra. V poslednej hre sme si zahrali spolu,“ dodala. Skúsenosti z divadla využila aj počas maturitnej skúšky. „Vytiahla som si Statky – zmätky. Ešte som si aj odrecitovala svoju úlohu. Komisia na mňa pozerala, či som si to naozaj tak naštudovala. So spolužiakmi na to doteraz spomíname,“ povedala.

Ochotníčkou je už 25 rokov aj Marcela Mitrová, v divadle tiež pôsobili niektorí členovia jej rodiny. Ako pre TASR povedala, každé predstavenie je iné, aj keď hrajú rovnakú hru. „Každý pridá nejaký svoj text, nedá sa to len odverklikovať. Musíme reagovať na

publikum a počúvať jeden druhého, bez toho to nejde,“ vysvetlila s tým, že v rámci komunity už aj pri bežnej komunikácii používajú niektoré výroky z jednotlivých hier.

S divadlom sú spojené rodiny nielen samotných hercov. V časoch, keď ho viedol Macák, sa o kulisy a scénu staral umelecký maliar Jozef Volner. Dnes ich zabezpečuje jeho syn Stanislav Volner. Kostymérkou je Dučaiova manželka Jolana. „Podarilo sa nám vytvoriť skromný šatník, máme svoju krojovňu. Pozbierali sme staré veci a prerobili. Čo ma trápi je, že nemáme mužské chološne – biele nohavice, vpredu vyšívane. Keby sa toto podarilo doplniť do šatníka, bol by som nesmierne šťastný. Teraz to riešime tak, že chlapi si dajú staré čižmy a čierne nohavice,“ povedal Dučai.

Podľa starostu MČ Damiána Exnera je povinnosťou podporovať snaženie ochotníkov. „Trávia voľný čas v kolektíve a vytvárajú tak niečo, čo sa odovzdáva iným ľuďom – čo sa im páči a je po tom dopyt,“ uviedol.

Zdroj: TASR

Slovensko v dobách stredovekých

Úvod

Predstavujeme Vám novú rubriku, zaoberajúcu sa históriou našej krajiny. Tieto články sú preberané z knihy *Stredoveké Slovensko*, ktorú napísal uznávaný slovenský historik, pedagóg a spisovateľ Matúš Kučera. Tento obsah je uverejňovaný s láskavým dovolením autora. Bez zbytočných rečí Vás pozývame uvariť si teplý čaj, pohodlne sa usadiť a prečítať si pútavé rozprávanie o udalostiach veľmi dôležitej bitky, na ktorej záležala budúcnosť stredovekých Košíc.

Spisovateľ
Matúš Kučera

Bitka, akej u nás od tatárskeho vpádu nebolo

Na uhorskom tróne sa pevne usadil Karol Róbert z rodu Anjouovcov. Zdalo sa, že nebude mať problémy s vysokou šľachtou, veď mu pomáhala na ceste za uhorskou korunou. Aj Matúš Trenčiansky spočiatku priateľsky vychádzal s kráľom Karolom Róbertom, ktorý mu na radu pápežského vyslanca kardinála Gentileho pridelený vysoký úrad palatína a kráľovského pokladníka – taverníka. Lenže Matúš, zakladajúci si na svojej nezávislosti, nové úrady využíval väčšmi vo svoj prospech ako na úžitok kráľa, takže po dvoch-troch rokoch nebolo o dobrých vzťahoch medzi kráľom a Matúšom ani chýru, ani slychu.

Keď Karol chystal veľkú a parádnu korunováciu v Stoličnom Belehrade, všetci so zvedavosťou čakali, či mu príde zložiť poklonu i Matúš z Trenčína. Matúš nielenže neprišiel osobne, ale neunúval sa ani s posolstvom. Urazený kráľ rozkázal zbaviť ho všetkých kráľovských úradov. Matúš na odvetu vyrazil z Trenčína na čele svojho vojska a pustošil všetky kráľovské a cirkevné majetky, ktoré mu prišli do cesty. Zastavil sa až pod bránami kráľovského hradu a mesta Budína. Len čo odtiahol, rozhnevaný kardinál Gentile ho vyobcoval z cirkvi a prekliat i s krajinou, v ktorej vládol. Preto, keď koncom roku 1311 pricválali vyslanci Omodejovcov na Trenčiansky hrad, aby požiadali Matúša o vojenskú pomoc, prišli mu celkom vhod. Na Trenčianskom hrade ledva čakali na príležitosť ukázať kráľovi, s kým má tú česť. Omodejovci potrebovali Matúša aj do zápasu s kráľom. Jablkom sváru boli v tomto prípade Košice. Osadu založili niekedy v 8. – 9. storočí vo východnej časti Slovenska ľudia starešinu, ktorý sa nazýval Koš. Zakrátko sa v rovine, plnej slnka a úrodnej zeme, rozkladala veľká a ľudnatá dedina. Na pamiatku starého Košu ju obyvatelia nazvali Košova dedina – teda Košice. Zrna na chlebič i prosa na kašu sa Košičanom urodilo vždy bohato, takže hlad nebýval každodenným hosťom v ich chalupách,

zato s pitnou vodou mávali starosti. Obsahovala málo jódu, a ak niekto žil v Košiciach dlhší čas, narástla mu pod krkom a niekedy aj na tvári veľká hrča. Podaktorí skúšali odšťahovať sa aj s rodinami do okolitých osád, ale ani to nepomohlo. V nasledujúcich storočiach sa Košice rýchlo rozrastali, pretože sa tu musel zastaviť každý obchodník, ktorý viezol furmanské vozy plné tovaru od Čierneho mora k Baltskému, a Košičania kvôli veľkému obchodnému ruchu začali stavať krčmy, aby sa cudzinci mali kde najesť a vyspať. V dedine sa postupne usadili rozliční remeselníci: kováči, kolári, mäsiari, pekári, obuvníci i kožušníci. Ľuďom sa vodilo dobre, peniažky sa rozhojňovali, a tak si namiesto malých dedinských domcov začali stavať veľké chalupy s pomalovanými i vyrezávanými štítmí, zoradené do ulice. A aby sa všetci, čo v Košiciach žili alebo sa v nich aspoň zastavili, cítili bezpečne a isto, už pred rokom 1300 ich obyvatelia obkolesili silnými hradbami, v ktorých boli brány s padacími mostami. Večer strážcovia brány zatvorili, mosty vytiahli nad priekopu naplnenú vodou a mesto mohlo zhlboka odfukovať v pokojnom spánku. Ráno sa mestské brány otvorili, mäsiarske i pekárske krámy ožili, obchodníci vyložili svoje vozy a veselo sa obchodovalo. Mesto teda žilo čulým životom a jeho sláva sa šírila nielen

doma, ale aj za hranicami. Košičania si sami volili richtára a z najmúdrejších a najbohatších občanov si dvanástich vybrali do mestskej rady, a tak si sami vládli. Lenže spokojnosť netrvala dlho. Nad Košicami, pri potoku Črmeľ, tam, kde sa začínali veľké čierne hory a kde sa skrúcala cesta na Spiš, vyrástol mohutný hrad Sokol. Postavil ho najmocnejší pán na východnom Slovensku palatín Omodej, aby dobre videl, čo práve robia Košičania. Postavil ho na území, ktoré patrilo mestu, a navyše tak, že každý, kto šiel do Košíc, musel

Bitka, akej u nás od tatárskeho vpádu nebolo

prejsť popod jeho múry. Všetci tušili, na čo sa chystá Omodej a jeho šesť synov. A skutočne. Najprv začali vyberať od obchodníkov poplatok za vезený tovar – každý tridsiaty kus či tridsiatu čiastku. Neskôr, podľa vzoru lúpežných rytierov a zbojníkov, prepádali okoloidúce kupecké karavány. Pomaly, ale isto sa stávalo pravdou, čo si ľudia pošušky rozprávali: „Košické hory, to zbojnícke komory.“ Omodejovcom však okrádanie obchodníkov nestačilo. Neraz vtrhli do Košíc a kupovali všetko, na čo natrafili. Iba platiť akosi zabúdali. Napätie vyvrcholilo v septembri roku 1311. Košičania už nevládali znášať príkorie a zaútočili na Omodejovcov, práve keď zase v meste rabovali. V košických uliciach ostalo ležať nielen mnoho koní, ale aj bojovníkov z Omodejovej družiny. Sám palatín Omodej vypustil v šarvátke dušu a v košickom mestskom väzení sa ocitli jeho dvaja synovia Ján a Dávid s bojovníkmi. Bolo to veľké víťazstvo Košičanov, ale oni sa mu veľmi netešili. Vedeli, že pyšní feudáli Omodejovci takúto pohanu len tak nenechajú a že sa schyluje k veľkej a krvavej vojne. Každá strana si hľadala spojencov. Košičania sa v úzkosti obrátili až na kráľa Karola Róberta. Omodejovci v prvej chvíli nemali takého mocného spojencu, a tak uzavreli s Košičanmi mier. Nikto však mieru neveril, najmä keď sa na obzore ukázal nový spojenec Omodejovcov – Matúš z Trenčína. Medzi tým zimná perina prikryla krajinu. Polia, lesy a lúky osireli a aký-taký pokoj sa rozhostil aj medzi rozvadenými susedmi. Driemajúce napätie a bojové rozpálenie však opäť vzplanulo, len čo zišiel sneh a všetko sa rozzelenelo. Štyria Omodejovi synovia so svojimi ľuďmi vtrhli do kráľovského mesta Blatný Potok a tam ukradli všetko, čo sa im mohlo hodiť na nastávajúcu vojnu s Košičanmi. No keď sa vracali z lúpeže, kráľovi verní – magister Ladislav Donč

Zámožný Košičania si mohli dovoliť podobnú slávnostnú odev

a Peter zo Sečoviec – náhle prepadli ich vojenský sprievod, takže jeho vodcovia si ledva ratovali holý život. Víťazi sa opevnili na najvýznamnejšom východoslovenskom hrade Šariš a čakali na vojenské posily, ktoré mal vyslať Matúš. Čakanie bolo o to netrpezlivejšie, že k hradu, ako hlásili špehúni, sa blížili vojská Karola Róberta. Ešteže na poslednú chvíľu dorazil obrancom na pomoc vojvodca Demeter z rodu Kačivcov, ktorého poslal Matúš z Trenčína i s hufom vojakov. Kráľ Karol Róbert bral vec vážne. Len čo sa utáboril pod Šarišom, dal zvolať všetku východoslovenskú šľachtu s rozkazom, aby nastúpila do vojska pod jeho zástavy. Kto neprišiel, podľa kráľovského nariadenia ihneď stratil všetky majetky. Veľké a dobre vyzbrojené kráľovské vojsko sa za zvukov trúb a bubnov vrholo na múry Šarišského hradu, presvedčené, že takej presile obrancovia nedolajú. Ale prerátalo sa. Jedného rána, keď poslovia ohlásili, že na východ sa ženie 1700-členná armáda Matúša Trenčianskeho, ktorej velí šintavský vojvodca Aba Krásny, kráľ Karol Róbert sa roztriasol. Odtiahol radšej na Spiš a zavrel sa za múry mesta Levoča, kde začal organizovať pomoc pre Košice. Po veľkých manévroch, ktoré trvali takmer dva týždne a pri ktorých vojvodcovia hľadali najvýhodnejšie miesto na otvorený boj, sa 15. júna 1312 obe armády stretli neďaleko Košíc, pri obci

Mladí meštianski snúbenci v honosnom oblečení

Rozhanovce. Vzbĺkla krutá a neúprosňá bitka. Šípy svišťali, ostré meče sa blyšťali v slnečnej žiare, dlhé kopije narážali na panciere, kone znepokojene erdžali. Aba Krásny a Demeter viedli omodejovské vojská smelo a priamo na kráľa. Chceli ho dostať živého či mŕtveho. Už-už boli pri cieľi: kráľovský zástavník Juraj padol mŕtvy aj so zástavou a kráľ Karol Róbert iba so šťastím uskočil pod zástavu bojovníkov mníchov johanitov. A vtedy šípy a meče smrteľne zasiahli oboch omodejovských vojvodcov – Abu Krásneho i Demetera. K ich mŕtvolám zakrátko pribudli aj telá dvoch Omodejových synov. Nato vyrazili spoza hradieb košickí meštania a spolu so spišskými Sasmi udreli z boku na zmätenú a vyčerpanú armádu. Kronikár, ktorý to všetko videl, zapísal: „Na strane kráľa padlo viac bojovníkov, no predsa len zvíťazil.“ A už iba pripojil, že to bola „bitka, akej od tatárskeho vpádu v celom Uhorsku nebolo“. Kráľ Karol Róbert spolu s Košičanmi teda vojnu vyhral a upevnil si postavenie na východnom Slovensku. Ale ktovie, ako by sa to bolo všetko skončilo, keby na čele spojeného vojska bol stál sám Matúš z Trenčína. Na toho si totiž Karol Róbert nikdy netrúfal vojensky vytiahnuť, a tak si pán Váhu a Tatier pokojne žil na Trenčianskom hrade aj po bitke pri Rozhanovciach, a to až do smrti roku 1321.

Z knihy Matúša Kučeru:
Stredoveké Slovensko

Zábavná strana

Vianočný kvíz: Poznáte texty vianočných kolied a piesní?

1. „Didlaj, didlaj, didlaj da.“

- A) Vianočný hymnus
- B) Podme bratia do Betléma
- C) Svet lásku má

2. „Ja Ti nesiem dve kozičky, by ti zahriali nožičky.“

- A) Tichá noc
- B) Ježiško na saniach
- C) Jak si krásne, Jezuliatko

3. „Je to celkom blízko, nastav k nebu tvár, vločky hladka-
jú ťa, už ich nie je pár.“

- A) Vianoce, Vianoce
- B) Lupienky vianočných margariet
- C) Zima je tu zas

4. „My budeme s Vami spievať za jaslami, Synu milému,
synu milému.“

- A) Na nebesiach na Betlémom
- B) Tichá noc
- C) Búvaj dieťa krásne

5. „Či horí v tom našom salaši?“

- A) Čierna bača
- B) Búvaj Dieťa krásne
- C) Do hory, do lesa, valasi

6. „... Sú neomylné, pozor dajte!“

- A) Nesiem vám noviny, počúvajte
- B) Dobrá novina, šťastná hodina
- C) Čas radosti

7. „...z ruže kvietok vzkvitol nám, radujme sa.“

- A) Narodil sa Kristus Pán
- B) Dobrý pastier sa narodil
- C) Roľníčky, roľníčky

8. „Biela zima s nami letí na saniach, my z tej rýchlej jazdy
nemávame strach“

- A) Zima na saniach
- B) O zimných radovánkach
- C) Zimná nálada

(Správne odpovede z tohto čísla sa dozviete v nasledujúcom čísle Vavrincovho občasníka)

Správne odpovede z minulého čísla

Osemsmerovka: „Muž je žiarlivý, keď miluje; žena i keď nemiluje.“ (Immanuel Kant)

Redakčná rada

Vavrincov informačný občasník vydáva MČ KE - Lorincík. Redakčná rada: Damián Exner, Samuel Dobřík, Daniel Dobřík, Jakub Exner, Anna Potočnáková a Zuzana Kimáková.

Email: vio.lorincik@gmail.com

Tlač zabezpečuje: Handshake

ISSN 2644 – 4704

Občania, ktorí sa zúčastňujú verejných akcií sú si vedomí, že z týchto akcií budú vyhotovované fotky, ktoré následne môžu byť použité pri tvorbe VIO. V prípade, ak nesúhlasia so zverejnením ich fotky vo VIO, prosím, aby uvedené rozhodnutie oznámili buď priamo fotografovi, alebo prostredníctvom vio.lorincik@gmail.com redakčnej rade. Ďakujeme za pochopenie.